

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ**

Виконав:

здобувач ступеня вищої освіти
«магістр» спеціальності
017 Фізична культура і спорт

Вадим ГАВРИЛЬЧИК

Керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент **Анатолій КАШУБА**

Рецензент:

кандидат пед. наук, доцент,
професор кафедри
ТМФВ та АФК, декан факультету
здоров'я, фізичної культури і спорту
МЕГУ ім. С. Дем'янчука

Вадим КОВАЛЬ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ	7
1.1. Сутність та структура тренерської діяльності у системі дитячо-юнацького спорту.....	7
1.2. Психолого-педагогічні особливості роботи тренера з дітьми та підлітками.....	15
1.3. Роль особистості тренера у формуванні спортивної мотивації та морально-вольових якостей юного спортсмена	25
Висновки до першого розділу	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ	36
2.1. Організація та методи дослідження психолого-педагогічних чинників ефективності тренерської роботи	36
2.2. Аналіз результатів дослідження професійно-особистісних якостей тренерів дитячо-юнацьких спортивних шкіл	45
2.3. Вплив психолого-педагогічних чинників на формування позитивного мікроклімату у спортивному колективі	50
Висновки до другого розділу	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розвиток дитячо-юнацького спорту є важливою складовою формування здорової, соціально активної та конкурентоспроможної особистості. У сучасних умовах зростає роль тренера як ключової фігури освітньо-виховного процесу в спортивних школах та секціях. Тренер не лише формує рухові навички та забезпечує спортивну підготовку, а й здійснює комплексний психолого-педагогічний вплив на становлення особистості юного спортсмена, його мотиваційну сферу, емоційну стійкість, ціннісні орієнтації та соціальну поведінку.

Ефективність тренерської діяльності в дитячо-юнацькому спорті значною мірою залежить від професійної компетентності фахівця, здатності використовувати сучасні психолого-педагогічні підходи, адаптувати їх до вікових та індивідуальних особливостей. Водночас зміни в суспільстві, інформатизація, посилення конкуренції спортивного середовища та зростання психічних навантажень на дітей і підлітків вимагають переосмислення традиційних підходів до тренерської роботи.

В контексті теми дослідження велике значення мають праці авторів, які висвітлюють особливості професійної підготовки майбутніх тренерів: М. Василенко (2017), П. Горюк (2020), М. Данилко, В. Толкач (2022), Н. Кожем'яка (2020), О. Лаврентьєва (2021), В. Левків (2016), В. Мулик (2017), А. Свастьєв (2013) та ін. Питаннями формування психолого-педагогічної майстерності у майбутніх тренерів займаються: І. Гурін (2022), І. Іваній (2019), І. Кузнєцова (2018), Т. Петровська (2012), А. Ребрина (2021), О. Юшко (2018), С. Ящук (2025) та ін. Психологію спорту та мотивацію до занять фізичною культурою і спортом вивчають: М. Алексєєва (2004), Н. Антонова (2010), Г. Безверхня (2013), В. Бочелюк (2007), Р. Вейнберг (2001), В. Вінс (2020), В. Воронова (2007), Т. Кириленко (2002), І. Коваленко (2016), Л. Копець (2008), О. Семенова (2020) та ін. Удосконалення тренерської діяльності в дитячо-юнацькому спорті досліджують: Л. Волков (2016), О. Демінський (2022), В. Костюкевич (2016), Т. Круцевич (2014),

В. Маріщук (2017), В. Остапенко (2017), В. Папуша (2008), В. Стефанюк (2020) та ін.

Необхідність комплексного дослідження психолого-педагогічних чинників, які визначають результативність тренерської діяльності та сприяють гармонійному розвитку юних спортсменів зумовлює вибір теми магістерської роботи **«Психолого-педагогічні чинники удосконалення тренерської діяльності в дитячо-юнацькому спорті»** та визначає її теоретичну й практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими проблемами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту «Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у контексті компетентнісного підходу» (номер державної реєстрації: 0112U000502).

Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні психолого-педагогічних чинників, що сприяють удосконаленню тренерської діяльності в дитячо-юнацькому спорті, а також розробленні рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

Для розв'язання поставленої мети були визначені такі **завдання**:

1. Аналіз теоретичних підходів до організації тренерської діяльності та особливостей психолого-педагогічної взаємодії в дитячо-юнацькому спорті.

2. Визначення вікових, індивідуальних та психологічних особливостей дітей та підлітків, що впливають на ефективність тренувального процесу.

3. Дослідження психолого-педагогічних чинників, що визнають результативність роботи тренера з юними спортсменами.

4. Виявлення основних проблем та труднощів тренерів у реалізації психолого-педагогічного підходу.

5. Розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення тренерської діяльності з урахуванням встановлених чинників.

Об'єктом дослідження визначено тренерську діяльність у дитячо-

юнацькому спорті.

Предметом дослідження є психолого-педагогічні чинники, що впливають на ефективність та удосконалення тренерської діяльності в роботі з юними спортсменами.

Методи дослідження. Під час виконання роботи використано комплекс теоретичних та емпіричних методів, зокрема: аналіз та узагальнення наукової літератури з психології, педагогіки та спортивної підготовки; систематизація та класифікація наукових підходів; педагогічні спостереження за тренувальним процесом, опитування та анкетування тренерів; кількісний та якісний аналіз отриманих даних; узагальнення результатів емпіричного дослідження.

Гіпотеза дослідження передбачає, що ефективність тренерської діяльності значно підвищиться за умови цілеспрямованого врахування психолого-педагогічних чинників, зокрема вікових та індивідуальних особливостей юних спортсменів, застосування гуманістичного стилю взаємодії, формування позитивної мотивації та створення сприятливого психологічного середовища тренувального процесу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що проаналізувавши навчально-методичну літературу, зроблено спробу:

1) уточнити зміст та структури психолого-педагогічних чинників, що визначають ефективність тренерської діяльності в дитячо-юнацькому спорті, з урахуванням сучасних вимог до підготовки юних спортсменів;

2) удосконалено підходи до побудови тренерської взаємодії, зокрема щодо формування мотивації, підтримання психологічної безпеки та розвитку саморегуляції юних спортсменів;

3) розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення результативності тренерської діяльності на основі інтеграції психолого-педагогічних чинників у структуру тренувального процесу.

Теоретична значущість дослідження полягає в поглибленому уявленні про психолого-педагогічні чинники, що впливають на ефективність

тренерської діяльності, уточненні їх змісту і ролі у розвитку юних спортсменів та доповненні наукових підходів до організації тренувального процесу в дитячо-юнацькому спорті.

Практична значущість дослідження полягає у розробці рекомендацій, що можуть бути використані тренерами, педагогами та фахівцями ДЮСШ для підвищення ефективності тренувального процесу, покращення психологічного клімату в команді, формування мотивації юних спортсменів і оптимізації педагогічної взаємодії.

Апробація результатів дослідження здійснювалась під час обговорення результатів дослідження на Звітній конференції викладачів, співробітників і здобувачів вищої освіти РДГУ за 2024 рік (15-16 травня 2025 року) за матеріалами якої опубліковано статтю:

- Кашуба А. А., Гаврильчик В. В. Значення психолого-педагогічних чинників у професійному розвитку тренера дитячо-юнацького спорту. *Фізична культура, спорт і реабілітація в закладах освіти : збірник наукових праць*. Рівне : ГО СОМ-ЦЕНТР, 2025. Випуск 16. С. 129–138.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 71 сторінку друкованого тексту, основний зміст викладено на 60 сторінках. У роботі використано 76 літературних джерел.